

POSTUPANJE U PROCESUIRANJU RATNIH ZLOČINA

I. Procesuiranje i istraživanje ratnih zločina i drugih kaznenih djela u vezi s ratom do studenog mjeseca 2012. godine

Rad u predmetima kaznenih djela ratnih zločina je složen i od kvalitete prikupljenih podataka-dokaza ovisi daljnje postupanje državnog odvjetnika, odnosno ocjena o osnovi za pokretanje kaznenog postupka.

a) Podaci o radu na ratnim zločinima prije donošenja Strategije sa stanjem do 30. rujna 2012.¹

U Republici Hrvatskoj do 30. rujna 2012. zbog kaznenih djela ratnih zločina pokrenut je postupak protiv 3495 osoba. U odnosu na dio osoba protiv kojih je postupak pokrenut, nakon provedene istrage državni odvjetnici su odustali od progona - zbog toga što je utvrđeno kako djelo nije ratni zločin ili zato što tijekom istrage nisu prikupljeni dokazi o kaznenim djelima i krivnji počinitelja.

Vođena je istraga protiv 299 osoba, protiv 658 osoba u tijeku je prvostupanjski kazneni postupak na temelju podignutih optužnica državnog odvjetništva te je u odnosu na 576 osoba donijeta osuđujuća presuda.

Rad na ovim predmetima je kontinuiran i to je razlog što se podaci iskazani u tabeli niže stalno mijenjaju kako se mijenjaju stadiji postupaka i donose odluke.

DRŽAVNO ODVJETNIŠTV O REPUBLIKE HRVATSKE	Pregled podnijetih istražnih zahtjeva, optuženih i osuđenih za ratne zločine na dan 30.9.2012.							
	Pokrenut kazneni postupak	Istraga u tijeku	Prekid istrage	Obustava istrage	Optuženo	Osoba bez presude	Osuđeno	Oslobodeno, obustave, prekvalifikacija
Bjelovar	497	13	0	213	271	9	9	253
Dubrovnik	196	1	12	178	5	0	3	2
Gospić	110	12	0	24	74	28	32	14
Karlovac	125	38	0	36	51	4	41	6
Osijek	874	18	18	369	469	216	97	156
Požega	106	0	9	58	39	0	31	8
Rijeka	66	5	0	12	49	32	8	9
Sisak	304	3	11	121	169	10	51	108
Slavonski Brod	53	0	7	39	7	0	5	2
Split	167	8	0	16	143	62	74	7
Šibenik	184	69	0	41	74	16	45	13
Varaždin	3	0	0	0	3	0	3	0
Vukovar	291	0	20	39	232	54	84	94
Zadar	261	18	8	100	135	27	76	32
Zagreb	258	27	2	3	226	200	17	9
UKUPNO	3495	212	87	1249	1947	658	576	713

¹ Radi se podacima počevši od 1991. godine pa do naznačenog datuma

Većinom su nadležna županijska državna odvjetništva pokretala postupke protiv pripadnika bivše Jugoslavenske narodne armije (dalje u tekstu: JNA), pripadnika Teritorijalne obrane kao i pripadnika vojnih i paravojnih snaga tzv. Republike Srpske Krajine. Postupcima su obuhvaćeni zločini na teritoriju Republike Hrvatske kao i zločini na štetu hrvatskih građana izvan njezina teritorija.

Karakteristika rada na ovim predmetima jest nedostupnost osumnjičenika, a često i svjedoka. U velikom broju predmeta protiv okrivljenika su podignute optužnice ili su donesene presude, iako su okrivljenici izvan dosega nadležnih institucija Republike Hrvatske.

Kao primjer navode se samo neki od brojnih predmeta u kojima su nadležna županijska državna odvjetništva podigla optužnice i u vođenim sudskim postupcima donesene su pravomoćne sudske presude zbog ratnih zločina počinjenih na teritoriju Republike Hrvatske, s velikim brojem žrtava i velikim razaranjima gradova, sela i imovine:

- Županijsko državno odvjetništvo Bjelovar je studenom 1992. godine podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/PriopcenjepovodomNapisaU>) protiv generala JNA V. K. i Z. J. zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva kojom ih se tereti da su kao visoki zapovjednici bivše JNA naređivali bombardiranja civilnih objekata na području Daruvara, Pakraca, Garešnice, Grubišnog Polja, Virovitice, Križevaca i Bjelovara,

- Županijsko državno odvjetništvo Vukovar je u prosincu 2002. godine podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/PriopcenjepovodomNapisaU>) protiv generala JNA i drugih V. K., B. A., Z. J., B. S., Ž. P., M. M., V. Š., M. R., V. Š. i G. H. zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, protiv ranjenika i bolesnika, protiv ratnih zarobljenika, uništavanja kulturnih i povijesnih spomenika i to da su od kolovoza do 18. studenog 1991. godine na području Vukovara, prilikom oružane agresije bivše tzv. JNA i pridruženih joj paravojnih postrojbi, s ciljem protjerivanja i ubijanja sveg nesrpskog pučanstva u gradu Vukovaru izravno zapovijedali i izvršavali zapovijedi o borbenom djelovanju prema Vukovaru u namjeri da se branitelji pokore, a grad uništi i osvoji,

- Županijsko državno odvjetništvo Osijek je u svibnju 2006. godine podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/PriopcenjepovodomNapisaU>) protiv generala JNA V. K. i Z. J. zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva te im je stavljeno na teret da su od 1. rujna do 31. prosinca 1991. izdavali zapovijedi pilotima vojnih zrakoplova JNA za bombardiranje i raketiranje područja Istočne Slavonije za koje su znali da imaju isključivo civilnu, gospodarsku ili stambenu namjenu i da nisu služili u vojne svrhe uslijed čega su zbog napada vojnim avionima oštećeni ili uništeni civilni objekti u Osijeku, Donjem Miholjcu, Ernestinovu, Đakovu, Strizivojnoj, Zelčini, Podravskoj Slatini, Čepinu, Budrovcima, Drenovcima, Granicama, Antunovcu, Račinovcima, Županji, Bošnjacima, Vrbanji i Zdencima te objekti na magistralnoj cesti Zagreb-Beograd i na dijelovima željezničke pruge kod Đurđenovca i Orahovice,

- na temelju optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Šibeniku (<http://www.dorh.hr/PriopcenjepovodomNapisaU>) iz svibnja 1991. godine, Okružni sud u Šibeniku je u mjesecu srpnju 1992. godine osudio tad pukovnika JNA R. M. i još šest osoba zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva kojom presudom je R. M. u odsutnosti osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina zbog napada na Kijevo i okolna sela u kolovozu 1991. godine, Sinj i okolna mjesta (od kolovoza do studenoga 1991. godine), Vrliku

(kolovoz 1991. godine), Maljkovo, Potravlje, Šatrić, Dabar (rujan 1991. godine), Sinj (rujan i listopad 1991. godine) i područje Šibenika (rujan 1991. godine),

- Županijsko državno odvjetništvo Splitu je u prosincu 1995. godine podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/PriopcenjepovodomNapisaU>) protiv istog okrivljenika R. M. (pukovnika JNA) i još tri osobe zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i to da su od rujna 1991. godine do siječnja 1993. godine isplanirali i u siječnju 1993. godine organizirali rušenje brane i hidroelektrane Peruča, s ciljem potpunog potapanja civilnih i gospodarskih objekata te time ugrožavanja nastanjenih stanovnika nizvodno brane i rijeke Cetina u Sinju, Trilju i Omišu,

- Županijsko državno odvjetništvo Zadar je u veljači 2005. godine podnijelo još dva zahtjeva za proširenje istrage obuhvaćajući u oba zahtjeva (<http://www.dorh.hr/DrzavnoOdvjetnistvoRepublikeHrvatskePriopcenje01>) ponovo R. M. (pukovnika JNA) te još dvije osobe u svakom zahtjevu, kojim je proširen prvotni istražni zahtjev podniet protiv dvadeset osoba osumnjičenih za počinjenje ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u Škabrnji. Prvim zahtjevom R. M. (pukovnik JNA) tereti se da je u prosincu 1991. godine zapovjedio napade na Zadar, a drugim zahtjevom da je od listopada 1991. do prosinca 1992. godine naredio napade na Donji Zemunik, Zadar, Posedarje, Slivnicu Donju i Gornju, Pridragu, Rupalj, Galovac, Kali na otoku Ugljanu.

b) Postupci protiv pripadnika Hrvatske vojske i policije zbog ratnih zločina sa stanjem na dan 30. rujna 2012.²

Državno odvjetništvo je kao tijelo progona kaznenih djela i njihovih počinitelja dužno poduzeti kazneni progon protiv bilo koje osobe za koju postoji osnovana sumnja da je počinila kazneno djelo pa tako i kazneno djelo ratnog zločina. Činjenica pripadnosti pojedinim postrojbama i nacionalnost počinitelja ili žrtava nije odlučna za pokretanje kaznenih postupaka pa su nadležna državna odvjetništva, na temelju prikupljenih dokaza, pokrenula kaznene postupke i zbog ratnih zločina počinjenih na teritoriju Republike Hrvatske od strane pripadnika hrvatske vojske ili policije.

Tako je na dan 30. rujna 2012. pokrenuto kaznenih postupaka protiv 112 osoba, od čega se protiv 8 osoba vodi istraga, protiv 94 osobe je podignuta optužnica, osuđeno je 30 osoba, a protiv 49 osobe postupak je u tijeku.

Neki od tih postupaka su završeni donošenjem pravomoćnih osuđujućih presuda zbog kaznenih djela ratnih zločina na teritoriju Republike Hrvatske, najčešće na štetu civilnih osoba izvan borbenih djelovanja.

---

² Radi se o podacima počevši od 1991. godine pa do naznačenog datuma

DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO REPUBLIKE HRVATSKE	Pregled podnijetih istražnih zahtjeva, optuženih i osuđenih za ratne zločine na dan 30.9.2012. - HV/MUP RH							
	Pokrenut kazneni postupak	Istraga u tijeku	Prekid istrage	Obustava istrage	Optuženo	Osoba bez presude	Osuđeno	Oslobođeno, obustave, prekvalifikacija
Bjelovar	9	0			9	2		7
Dubrovnik								
Gospić								
Karlovac	1				1	1		
Osijek	13			1	12	9	3	
Požega								
Rijeka	9	1		3	5		3	2
Sisak	9			3	6	0	1	5
Slavonski Brod								
Split	20	2			18	10	8	
Šibenik	2			1	1		1	
Varaždin								
Vukovar	5				5		5	
Zadar								
Zagreb	44	5		2	37	27	9	1
UKUPNO	112	8	0	10	94	49	30	15

c) Postupci vođeni zbog kaznenih djela počinjenih tijekom i nakon VRA Oluja - sva kaznena djela

Za vrijeme, a najviše u drugoj polovici 1995. godine državna odvjetništva primila su veliki broj prijava za kaznena djela počinjena za i neposredno nakon „Oluje“. U većini su to kaznena djela protiv imovine, ali i prijave za ugrožavanje sigurnosti (palež), ubojstva i u manjem broju za ratne zločine.

Prema evidencijama državnih odvjetništava u vezi kaznenih djela počinjenih za vrijeme i neposredno nakon „Oluje“, podneseno je ukupno 6390 prijava protiv poznatih i nepoznatih osoba, od čega je prijavljeno 439 pripadnika oružanih snaga.

Prijavljeno je 4128 poznatih počinitelja, dio prijava je odbačen (prijave protiv 400 osoba). U upisnicima državnih odvjetništava još je uvijek evidentirano 2262 prijava za kaznena djela u kojima počinitelji nisu otkriveni (zovemo ih prijave protiv nepoznatih). Za najteža kaznena djela prijavljene su 33 osobe zbog ubojstva, a zbog tog su djela podnijete i 34 prijave protiv nepoznatog počinitelja.

Postupajući po tim prijavama procesuirano je 3728 osoba, bilo podnošenjem istražnih zahtjeva ili podizanjem neposrednih optužnica, odnosno optužnih prijedloga. Od 6390 podnesenih prijava, otkriveno je i procesuirano 3728 poznatih počinitelja. Od 3728 procesuiranih počinitelja u odnosu na njih 395 postupak je pokrenut dok su bili pripadnici hrvatskih oružanih snaga.

Za ta je kaznena djela osuđeno 2380 osoba.

PREGLED PRIMLJENIH PRIJAVA U SVEZI VOJNOREDARSTVENE AKCIJE "OLUJA"								
Ostala kaznena djela	ukupno prijavljeno poznatih osoba	ukupno broj procesuiranih osoba (broj prijavljenih - odbačeno)	osuđeno poznatih počinitelja	od toga prijavljeno vojnih osoba	ukupno broj procesuiranih vojnih osoba (broj prijavljenih vojnika - odbačaji)	nepoznatih - broj prijava		
Ubojstvo	33	odbačeno kaznenih prijava protiv - 400 poznatih počinitelja	14	10	odbačeno kaznenih prijava - 44 poznata počinitelja	34		
Teška tjelesna ozljeda	1		1	1		0		
Silovanje	16		10	4		2		
Ostala djela iz Glave protiv spolne slobode...	2		1	0		0		
Krađa	932		513	77		458		
Teška krađa	2839		1702	298		1133		
Razbojništvo	56		37	29		52		
Ostala djela iz Glave protiv imovine	63		35	1		11		
Općeopasne radnje	62		26	11		304		
Teška djela protiv opće sigurnosti	22		3	3		79		
Ostala djela iz Glave protiv opće sigurnosti...	49		20	2		154		
Ostalo	53		18	3		35		
ukupno - 6390	4128		3728	2380		439	395	2262

Zbog kaznenog djela ratnog zločina počinjenih tijekom i nakon VRA Oluja nadležne policijske uprave podnijele su 3 kaznene prijave protiv ukupno 10 poznatih osoba.

Kaznene prijave protiv poznatih osoba podnijete su u tri ratna zločina i to:

- „Grubori akcija Oluja-Obruč“, prijavljeno je ukupno 5 osoba. U odnosu na 1 osobu postupak je obustavljen tijekom istrage, protiv 1 osobe istraga je još u tijeku, protiv 3 osobe je 15. listopada 2010. podignuta optužnica (<http://www.dorh.hr/zag1612>) u odnosu na jednog od tih optuženika postupak je zbog smrti obustavljen dok je u odnosu na preostalih 2 optuženika postupak još u tijeku,

- „Prokljan i Kistanje“ - protiv 4 poznate osobe podignuta je 1. ožujka 2002. optužnica, postupak je u tijeku te

- „Ubojstvo civila u Laškovcima i Dobropoljcima“ - 7. rujna 2001. podnesen je istražni zahtjev protiv 1 poznate osobe, no istraga je obustavljena budući da tijekom provođenja iste, svjedoci i ostali izvedeni dokazi nisu potvrdili postojanje dovoljnog osnova sumnje da je baš taj počinitelj počinio prijavljeno kazneno djelo.

Prema podacima upisnika državnih odvjetništava i Baze podataka ratnih zločina evidentirana su i 24 ratna zločina u kojima počinitelji nisu otkriveni, za neke od njih podnijete su i kaznene prijave protiv nepoznatih počinitelja.

U vezi navedenih prijava protiv nepoznatih, od nadležnih tijela otkrivanja zatraženo je poduzimanje mjera i radnji radi otkrivanja počinitelja.

Kako je ranije navedeno, pogrešno se zaključuje u javnosti da državno odvjetništvo i prije donošenja pravomoćne presude u predmetu Ureda tužiteljstva MKSJ protiv Ante Gotovine, Mladena Markača i Ivana Čermaka nije poduzimalo radnje u cilju istraživanja i identificiranja individualnih počinitelja ratnih zločina koji su tijekom i nakon VRA Oluja

nesporno počinjeni. Te se radnje, kao što je naprijed navedeno, poduzimaju još od 1995. godine pa do danas. Takav zaključak iznijelo je i prvostupanjsko sudsko vijeće MKSJ utvrdivši u presudi: "... Raspravno vijeće ne može pozitivno ustanoviti da su hrvatska tijela vlasti tijekom i nakon operacije Oluja na području na koje se odnosi optužnica provodila politiku neistraživanja zločina..."³

Na posljednjem sastanku održanom u studenom 2012. godine (<http://www.dorh.hr/DrzavnoOdvjetnistvoRepublikeHrvatskePriopcenje08>) s policijskim službenicima i državnim odvjetnicima koji rade na predmetima ratnih zločina počinjenih tijekom i nakon VRA Oluja, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je upoznao sudionike da je od Ureda tužiteljstva Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju u Den Haag-u zatražena iz postupka tog Ureda protiv Ante Gotovine, Mladena Markača i Ivana Čermaka dostava cjelokupnih materijala spisa tog predmeta za potrebe daljnjeg državnoodvjetničkog postupanja u predmetima zbog kaznenih djela ratnih zločina na kojima već postupaju nadležna županijska državna odvjetništva. Dokumentaciju iz tog predmeta u najvećem dijelu nije bilo moguće ranije dobiti budući postupak pred MKSJ nije bio pravomoćno završen.

II. Strategija za istraživanje i procesuiranje ratnih zločina počinjenih u razdoblju od 1991. do 1995. godine i rad na predmetima

Ocjenjujući kako u dijelu ratnih zločina počinitelji nisu otkriveni, tijekom srpnja 2010. godine Državno odvjetništvo Republike Hrvatske zatražilo je od županijskih državnih odvjetništava nadležnih za rad na ovim predmetima izvješća o svim predmetima u kojima počinitelji još nisu otkriveni, nakon čega su, po provedenoj analizi pojedinih slučajeva i ocjeni dosadašnjeg rada, označeni slučajevi koje je nužno prioritetno istražiti, kako na nacionalnom (državnom) nivou tako i na regionalnim (lokalnim) razinama. Predmeti su rangirani po težini i broju žrtava i osjetljivosti, sve s ciljem da se sustavno istraže zločini u kojima do sada krivci nisu otkriveni. Posebno se ističe kako su slučajevi samo posebno istaknuti po prioritetima budući da postoji obaveza svih tijela da se i zadnji ratni zločin istraži i zadnji počinitelj privede pravdi. Navedeni popis, sačinjen s listom svih zločina za sva državna odvjetništva, dostavljen je Ministarstvu unutarnjih poslova, Ravnateljstvu policije radi sastavljanja svojevrsnog „akcijskog plana“ u istraživanju neprocesuiranih ratnih zločina te intenziviranja kriminalističke obrade radi pronalaska i utvrđenja počinitelja odgovornih za te zločine.

Radi poduzimanja dodatnih aktivnosti u svrhu istraživanja svih zločina počinjenih na području Republike Hrvatske ili na štetu njenih državljana, donesena je u veljači 2011. godine „Strategija u vezi obveza pojedinih tijela u istraživanju i procesuiranju ratnih zločina počinjenih u razdoblju od 1991. do 1995. godine“.

Radi podrške i provođenja navedene Strategije, u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske sačinjen je Operativni program kojim su detaljno propisane neposredne obveze svih državnih odvjetnika, za iste određeni rokovi te se posebno obvezuje državne odvjetnike da koordiniraju rad s djelatnicima policije zaduženima za rad na ovim predmetima. Navedenim Operativnim programom se u onim najsloženijim slučajevima traži sastavljanje timova za rad te sustavno podnošenje izvješća o napretku u istraživanju u pojedinim predmetima. Navedeni timovi su oformljeni te su započeli s provedbom propisanih obveza.

---

³ Prvostupanjska presuda MKSJ broj IT-06-90 protiv Ante Gotovine, Ivana Čermaka i Mladena Markača od 15. travnja 2011., par. 2203.

U međuvremenu došlo je do izmjena o Zakona o primjeni Statuta međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, kojim je određeno da su, u zakonom određenim slučajevima, nadležna četiri najveća Županijska suda (Osijek/Rijeka/Split/Zagreb), pa time i četiri najveća Županijska državna odvjetništva u njihovim sjedištima, te su u tim državnim odvjetništvima osnovani posebni Odsjeci za ratne zločine.

Kako vođenje statistika i prikazivanje podataka samo prema broju okrivljenika ili broju spisa nije omogućavao potpuni pregled i analizu podataka te stoga isključivo na temelju ocjenjivanja svakog pojedinog spisa predmeta nije bilo moguće odrediti stvarno stanje u procesuiranim i neprocesuiranim predmetima, to su nadležna državna odvjetništva odredila na svojim područjima „zločine“. To je bilo važno i radi mogućeg procesuiranja zapovjedne odgovornosti u zločinima u kojima za svaku pojedinačnu žrtvu ni bi bilo moguće utvrditi neposrednog počinitelja ratnog zločina.

„Zločin“ je ustanovljen kao događaj određen karakterističnim vremenom, načinom i mjestom počinjenja, koji ima sva bitna obilježja kaznenog djela ratnog zločina određena zakonom koji je u to vrijeme važio. (Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske). Tako definiran zločin može sadržavati: samo spis/e (predmet/e) protiv poznatih počinitelja ili samo spis/e (predmet/e) protiv nepoznatih počinitelja ili spise (predmete) i protiv poznatih i protiv nepoznatih počinitelja.

Prema podacima iz Baze podataka ratnih zločina državnog odvjetništva zabilježeno je ukupno 490 zločina. Trenutno je, pregledom podataka iz Baze ratnih zločina, utvrđeno da je u Bazi evidentirano 316 zločina po poznatim počiniteljima i 174 zločina po nepoznatim počiniteljima.

Od donošenja Strategije napredak je postignut u sljedećim zločinima u kojima su ranije počinitelji bili nepoznati:

a) S liste nacionalnih prioriteta utvrđeni su počinitelji u sljedećim zločinima:

- u odnosu na zločin „Sisak 1991/1992“ protiv sada poznatih počinitelja Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku je 16. prosinca 2011. podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/osi1612>) te je postupak pred Županijskim sudom u Osijeku u tijeku.

- u odnosu na zločin „Atlantis - zločini jedinice pod zapovjedništvom T. M.“, Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu je 9. lipnja 2011. podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/zagr0906>) protiv poznatog počinitelja te je postupak pred Županijskim sudom u Zagrebu u tijeku. U odnosu na dio istog zločina u dijelu za koje bi moguće bio odgovaran isti počinitelj, provodi se kriminalističko istraživanje radi utvrđivanja njegove moguće odgovornosti.

- u odnosu na zločin „Borovo Selo - ubojstvo civila“ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podnijelo je 4. svibnja 2011. istražni zahtjev (<http://www.dorh.hr/vuko0505>) protiv poznatog počinitelja zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

- u odnosu na zločin „Antin“ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podiglo je 29. ožujka 2012. optužnicu (<http://www.dorh.hr/osi0204>) protiv poznatog počinitelja zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

- u odnosu na zločin „Ćelije“ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podnijelo je 17. svibnja 2011. zahtjev za proširenje istrage (<http://www.dorh.hr/osij1705>) protiv poznatog počinitelja zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

b) S liste regionalnih prioriteta u kojima počinitelji nisu bili poznati došlo je do napredaka u otkrivanju i procesuiranju:

- u odnosu na zločin „logor Bileća“ Županijsko državno odvjetništvo u Dubrovniku podiglo je 30. prosinca 2011. optužnicu protiv N. V. zbog ratnog zločina zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, (<http://www.dorh.hr/PostupciVodeniZbogKaznenihDjela>)

- u odnosu na zločin „Saborsko“ Županijsko državno odvjetništvo u Karlovcu podiglo je 16. prosinca 2011. optužnicu zbog protiv Z.P. zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva,

- u odnosu na zločin „logor Kerestinec“ Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu je 21. studenog 2011. podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/zgb2211>) zbog protiv S. K. i još četvorice optuženika zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika,

- u odnosu na zločin „logor Manjača“ Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je 17. kolovoza 2011. zahtjev za provođenje istrage (<http://www.dorh.hr/zag1708>) protiv R. A., zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika,

- u odnosu na zločin „Vojna operacija HV južni potez“ Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podiglo je 3. veljače 2012. optužnicu (<http://www.dorh.hr/zag1908>) protiv I. P. te te i protiv I. K. još dvojice optuženika 29. srpnja 2011. zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva,

- u odnosu na zločin „Zlostavljanja i ubojstva u Dalju i Erdutu“ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podnijelo je 21. travnja 2011. zahtjev za provođenje istrage (<http://www.dorh.hr/osij2604>) protiv B. B. zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

- osim toga isto je odvjetništvo 14. studenog 2012. podiglo optužnicu (<http://www.dorh.hr/osij1411>) protiv L.J. R. i V. G. zbog istog ratnog zločina na štetu jedne obitelji iz Dalja, koje je djelo između ostalog počinjeno i višekratnim silovanjem djevojke stare tad 20 godina,

- u odnosu na zločin „Zlostavljanje zarobljenika u Kninskom zatvoru“ Županijsko državno odvjetništvo u Šibeniku podnijelo je 6. svibnja 2011. zahtjev za provođenje istrage (<http://www.dorh.hr/%c5%a1ib0905>) protiv D. R. i još sedam osumnjičenika zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika,

- u odnosu na zločin „Ubojstva civila hrvatske nacionalnosti u Sonkoviću, Laškoviću, Ićevu i Rupama“ Županijsko državno odvjetništvo u Šibeniku podnijelo je 30. kolovoza 2011. zahtjev za provođenje istrage protiv D. M. zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva,

- u odnosu na zločin „zločini u Hrvatskoj Kostajnici i okolici“ Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci podnijelo je 14. studenog 2012. zahtjev za proširenje istrage protiv C.B zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika.

Radi ostvarivanja napretka na zadnjem sastanku održanom u studenom 2012. godine s predstavnicima Ravnateljstva policije i predstavnicima županijskih državnih odvjetništava koji rade na ovim predmetima dogovoreno je da će se od drugih agencija i imatelja arhiva zatražiti dostava svih podataka koji se odnose na pojedine slučajeve, a također je zaključeno da će se, u svjetlu novih saznanja, kroz suradnju na temelju sporazuma o suradnji zatražiti dodatni podaci putem međunarodne pravne pomoći. Također je naglašena potreba pojačanog angažmana policijskih službenika i državnih odvjetnika na otkrivanju počinitelja kaznenih djela i prikupljanju podataka.

c) Procesuiranja zbog ratnih zločina počinjenih u logorima (<http://www.dorh.hr/DrzavnoOdvjetnistvoRepublikeHrvatskePriopcenje03>)

Povodom pokrenutih postupaka državnih odvjetništava zbog zločina počinjenih u logorima, do sada su pravomoćno osuđene ukupno 34 osobe, i to kako logora ustrojenih na teritoriju Republike Hrvatske, tako i onih izvan njezina teritorija.

Tako je na temelju podignutih optužnica više županijskih državnih odvjetništava pravomoćno osuđeno: Županijsko državno odvjetništvo u Šibeniku - 5 osoba zbog ratnih zločina počinjenih u zatvoru u Kninu i Stanici milicije u Kninu, Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru - 7 osoba zbog ratnih zločina počinjenih u Veleprometu, Stanici milicije Borovo, Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku - zbog ratnih zločina u Stajićevu, Begejcima, Borovom Naselju-Bogojevo i Dalju, Županijsko državno odvjetništvo u Sisku - 14 osoba zbog ratnih zločina počinjenih u KPD Glina, Županijsko državno odvjetništvo u Slavenskom Brodu - 1 osoba zbog ratnih zločina počinjenih u logoru Stara Gradiška, Županijsko državno odvjetništvo u Dubrovniku - 1 osoba zbog ratnih zločina u logoru u Bileći i Županijsko državno odvjetništvo u Splitu - 1 osoba zbog ratnih zločina počinjenih u logoru Manjača.

Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podiglo je optužnicu (<http://www.dorh.hr/osij1204>) protiv državljanina Republike Srbije, general-majora bivše JNA, načelnika Uprave bezbednosti SSNO A. V. i njegovog zamjenika M. Ž., zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika u logorima Begejci, Stajićevo, Sremska Mitrovica, Niš i Stara Gradiška, odgovornih za primjenu međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, koji, svjesni da je u logor dovedeno i protupravno zatočen veći broj zarobljenih civilnih osoba, među kojima i ženskih osoba, i pripadnika hrvatskih oružanih postrojbi te da se zatočenici fizički i psihički zlostavljaju, neki i do smrti, ništa nisu poduzeli da se takva ponašanja spriječe i počinitelji kazne.

Na temelju istražnog zahtjeva (<http://www.dorh.hr/Default.aspx?art=5017&sec=547>) Županijskog državnog odvjetništva u Dubrovniku, donijeto je Rješenje o provođenju istrage u svibnju 2006. godine protiv više osoba zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika počinjenih u logorima Morinj i Bileća. Istražni zahtjev podniet je još 1992. godine te je protiv svih određen pritvor i raspisane su tjeralice budući nitko od okrivljenika nije dostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske. Na osnovu tjeralice 2000. godine je, po dolasku na teritorij Republike Hrvatske, bio uhićen B. LJ. koji je od početka mjeseca siječnja 1992. godine do kraja mjeseca svibnja 1992. godine bio zapovjednik osiguranja Sabirnog centra ratnih zarobljenika logora u Bileći. Pravomoćnom presudom Županijskog suda u Dubrovniku, osuđen je na 14 godina zatvora zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika.

Na temelju podignutih optužnica nadležnih državnih odvjetništava, pravomoćnim presudama nadležnih županijskih sudova osuđeni su I. V. i S. B. čuvari zarobljenika (<http://www.dorh.hr/DrzavnoOdvjetnistvoRepublikeHrvatskePriopcenje03>) u logorima Stajićevo i Begejci zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika i to S. B. na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina, a I. V. na kaznu zatvora u trajanju na 20 godina. I. V. je inače državljanin Republike Srbije koji preostali dio zatvorske kazne trenutno izdržava u Republici Srbiji, koja je navedenu presudu i priznala.

d) Progon počinitelja ratnih zločina počinjenih na području drugih država

Člankom 14. Kaznenog zakona propisano je da se u Republici Hrvatskoj može suditi strancima koji u inozemstvu počine kaznena djela na štetu strane države ili stranca, ako se za počinjeno djelo po zakonodavstvu te države može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža. Na temelju navedene odredbe u Republici Hrvatskoj je zbog kaznenih djela ratnih zločina vođeno nekoliko kaznenih postupaka i protiv pripadnika drugih postrojbi zbog počinjenih ratnih zločina na teritoriju drugih država, čiji su se počinitelji zatekli na teritoriju Republike Hrvatske pa je tako:

- na temelju optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Splitu, Županijski sud u Splitu donio presudu kojom je M. G. osuđen na kaznu zatvora od 15 godina zbog kaznenih djela ratnih zločina protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika, i to što je u dogovoru sa zapovjednikom unutarnjih čuvara logora svakodnevno ulazio u logor „Manjača“, (<http://www.dorh.hr/DrzavnoOdvjetnistvoRepublikeHrvatskePriopcenje03>) na području Banja Luke, Bosna i Hercegovina, s podčinjenim čuvarima, kojima je dopuštao i zapovijedao da fizički i psihički zlostavljaju zarobljenike, prijetio im smrću, od njih tražio predaju vrijednih predmeta, mnoge zarobljenike izvlačio izvan logora te im na očigled ostalih zarobljenika nanosio teške i po život opasne tjelesne ozlijede, od kojih ozljeda je više zarobljenika umrlo, dok su čuvari, uz njegovu nazočnost i po njegovoj zapovjedi, nožem zaklali sedam zarobljenika.

- u Županijskom državnom odvjetništvu u Zagrebu u tijeku je istraga (<http://www.dorh.hr/zag1708>) protiv zapovjednika logora „Manjača R. A.“ zbog ispitivanja i mučenja zarobljenika 1992. godine.

- Županijsko državno odvjetništvo u Karlovcu podiglo je optužnicu, na temelju koje je Županijski sud u Karlovcu u mjesecu srpnju 2002. osudio F. A. na 15 godina zatvora zbog kaznenih djela ratnih zločina protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika i to što je,

nakon proglašenja autonomne pokrajine „Zapadna Bosna“ (APZB) u Velikoj Kladuši, Bosna i Hercegovina, kao predsjednik tzv. APZB i vrhovni komandant vojske tzv. Narodne obrane APZB, naredio, planirao i organizirao formiranje logora i sabirnih centara na području općine Velika Kladuša u cilju zatvaranja civila koji su bili protiv uspostave tzv. APZB gdje se prema njima nečovječno postupalo, prisiljavalo na službu u njegovoj paravojsci, a u logorima za zarobljene pripadnike Armije BiH, koje je formirao, dopustio da se u njima fizički i psihički zlostavljaju i prelaćuju ratni zarobljenici.

III. Druge radnje - Posebni poslovi i radnje u svezi učinkovitog istraživanja i procesuiranja ratnih zločina

- a) Suradnja u regiji - [sporazumi državnog odvjetništva](http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=649)
(<http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=649>)

Zbog potrebe učinkovitijeg postupanja i prikupljanja i razmjene dokaza te kako bi počinitelji bili osuđeni i izdržali izrečene kazne, državno je odvjetništvo ponudilo suradnju tužiteljstvima u drugim državama. Tako je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske s tužiteljskim uredima u regiji zaključilo nekoliko vrsta sporazuma i to:

- Opće sporazume - Memorandumima o suglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne suradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala s Vrhovnim državnim tužilaštvom Crne Gore, Republičkim javnim tužilaštvom Republike Srbije, te Protokol o suglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne suradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala s Tužilaštvom za ratne zločine Republike Srbije te Tužiteljstvom/Tužilaštvom Bosne i Hercegovine. Ovi memorandumima i protokoli omogućuju suradnju u razmjeni podataka, dokumenata, zakonskih propisa i pružanja svekolike pomoći u radu, što dovodi do bržeg i uspješnijeg vođenja kaznenih postupaka između ostalog i u predmetima ratnih zločina.

- Posebne sporazume - kako bi bili procesuirani počinitelji koji se nalaze u susjednim državama čiji su državljani i zato ne mogu biti izručeni i osuđeni u Republici Hrvatskoj, i to: Sporazumi o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida s Tužilaštvom za ratne zločine Republike Srbije i Vrhovnim državnim tužilaštvom Crne Gore.

Područje primjene sporazuma nije teritorij pojedine države već su predmet sporazuma podaci i dokumenti koji omogućuju pokretanje postupka protiv osoba koje su počinile ratne zločine na području Republike Hrvatske, odnosno koje su počinile ratne zločine prema državljanima Republike Hrvatske i Republike Srbije. Dakle, Sporazum se primjenjuje na svaki ratni zločin koji je počinjen prema državljanima Republike Hrvatske i Republike Srbije bilo gdje, na teritoriju Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore itd. pod uvjetom da počinitelji imaju prebivalište na području Republike Hrvatske, odnosno Republike Srbije. Isto je i po sporazumu zaključenom s Republikom Crnom Gorom. Ovakva vrsta posebnog sporazuma nije zaključena s nadležnim tužiteljstvima u Bosni i Hercegovini.

Dosadašnji rezultati postupanja po ovim sporazumima

Na temelju dosadašnje suradnje s Tužilaštvom za ratne zločine Republike Srbije razmijenjeni su podaci i dokumenti u ukupno 32 predmeta u odnosu na 58 okrivljenika. Od tog broja, u Republici Srbiji, protiv danas srpskih državljana, a ranije hrvatskih državljana, podignuto je optužnica protiv 20 osoba i to zbog ratnih zločina počinjenih na teritoriju Republike Hrvatske i na štetu hrvatskih građana, a do sada je 18 osoba osuđeno i to 14 osoba pravomoćno.

Postupak pokrenut u Republici Hrvatskoj ne obustavlja sve do pravomoćnosti odluke u Republici Srbiji, na koji način je osigurana suverenost, samostalnost i neovisnost u vođenju kaznenih postupaka.

Zbirni podaci - suradnja po Sporazumu s Tužilaštvom za ratne zločine Republike Srbije

Predmeta ukupno	32
Osoba ukupno	58
Prihvaćenih ukupno	29
Odbijenih ukupno	21
U razmatranju	8
Preminuli u međuvremenu	1
Odluka Tužilaštva za ratne zločine	
istraga	2
optužnica	20
Odluka suda	
- proglašen krivim u RS	18
pravomoćno	14
- oslobođen u RS	1

Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore predan je dokazni materijal u jednom predmetu u odnosu na 6 okrivljenika koji se nalaze na teritoriju te države gdje je protiv njih zbog ratnih zločina podignuta optužnica .

b) Baza podataka ratnih zločina

Uz pomoć Kraljevine Nizozemske u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, nakon cjelovite inventure svih predmeta ratnih zločina, osmišljena i realizirana Baza podataka ratnih zločina koja na jednom mjestu sadrži podatke o zločinima koji se dogodili od 1991. godine pa dalje. Uz zločine su povezane kolekcije cjelokupnih dokaza kojima se za pojedine zločine raspolaže, podaci o počiniteljima, materijali spisa predmeta u elektronskom obliku s odlukama protiv poznatih i nepoznatih počinitelja, kao i alatima za pretraživanje podataka prema raznim kriterijima.

c) Projekt časnika za vezu i mladih profesionalaca

Nakon sklopljenog Memoranduma o razumijevanju o pomoći u istraživanju ratnih zločina koji je državnom odvjetništvu omogućio pretraživanje Baze podataka Međunarodnog kaznenog tribunala za bivšu Jugoslaviju, od lipnja 2009. godine u tijeku je projekt „Časnika za vezu i mladih tužitelja u posjeti Međunarodnog kaznenog tribunala za bivšu Jugoslaviju“ u Den Haag-u. U okviru prvog dijela Projekta Časnik za vezu Državnog odvjetništva Republike

Hrvatske odabire podatke i dokumente iz Baze Međunarodnog kaznenog tribunala za bivšu Jugoslaviju te ostvaruje neposrednu komunikaciju s tužiteljima i analitičarima i drugim stručnjacima Ureda Tužiteljstva Međunarodnog kaznenog tribunala za bivšu Jugoslaviju, a u drugom dijelu obuhvaća obuku mladih profesionalaca također iz redova državnog odvjetništva, koji su raspoređeni na rad u konkretnim predmetima.

Na temelju dokumentacije odabrane od strane Časnika za vezu pokrenuto je 10-ak kaznenih postupaka zbog kaznenih djela ratnih zločina. Primjerice, Županijsko državno odvjetništvo u Dubrovniku, na temelju tako pribavljenog dokaznog materijala, podiglo je u studenom 2009. godine optužnicu protiv zapovjednika visokog vojnog vrha JNA (<http://www.dorh.hr/ZupanijskoDrzavnoOdvjetnistvoUDubrovniku>) odgovornog za zločine počinjene na teritoriju Grada Dubrovnika i okolice i to J. C., M. R., P. S., M. J., B. S., O. V., R. K., V. K., M. Z. te Z. G. Također su u predmetu u kojem je podignuta optužnica zbog zločina u logorima na teritoriju Republike Srbije, u značajnoj mjeri korišteni, na gore opisani način, pribavljeni podaci.

Davorka Čolak

Zamjenica Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu, upućena na rad u Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu, Odsjek za ratne zločine

Osim gore navedenih postupaka Državno odvjetništvo je objavljivalo izvješća o pojedinim drugim zločinima od kojih posebice izdvajamo:

Dvor na Uni (<http://www.dorh.hr/DrzavnoOdvjetnistvoRepublikeHrvatskeIspitivanje>)

- Široka Kula (<http://www.dorh.hr/ZupanijskoDrzavnoOdvjetnistvoUKarlovcuPrikaz>)

- Baćin (<http://www.dorh.hr/sisa411>)